

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

*ดร.ณัฐกานา ลิ้มเฉลิม

รอง ผอ.สพป.นครปฐม เขต 1

การศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และศึกษาผลการพัฒนากระบวนการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยได้ดำเนินการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามวิธีเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อศึกษาผลที่ได้รับจากการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 15 คน ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 15 คน ครูแนะแนว จำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 45 คน (ตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก 5 แห่ง ขนาดกลาง 5 แห่ง ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ 5 แห่ง)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบวิเคราะห์ ข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการระดมความคิดเห็น (Brain storming) สอบถาม และสังเกตเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ สถิติเชิงบรรยาย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Inductive content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ประกอบด้วย

หลักการ ใช้หลักการบริหารประกอบด้วย หลักการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (Area Based Management) การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน SBM (School Based Management) และหลักการวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA ซึ่งเป็นการวางรากฐานจากรากชั้นสู่บน สะท้อนแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งและเน้นให้เกิดการบูรณาการในระดับพื้นที่เป็นวิธีการทำงานที่กำหนดจุดร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต รอดพ้นจากสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ทรัพยากรประกอบการดำเนินงาน

กระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการทัศน์ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการวางแผน (P: Plan) ขั้นที่ 1 P - Policy กำหนดนโยบายและเป้าหมายสำคัญ ขั้นที่ 2 D - Design ออกแบบการดำเนินงาน 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน (D: DO) ขั้นที่ 3 T - Team การดำเนินงานเป็นทีม ทีมนำ ทีมทำ ทีมประสาน 3) ขั้นตอนการตรวจสอบและเปรียบเทียบผล (C: Check) ขั้นที่ 4 E - Evaluate ประเมินผลการดำเนินงาน 4) ขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น (A: Act) ขั้นที่ 5 A - AAR ถอดบทเรียน ทบทวนหลังปฏิบัติงาน ขั้นที่ 6 P - PLC สร้างเครือข่ายนำพาสู่ความเข้มแข็ง

ผลลัพธ์ของกระบวนการทัศน์ ประกอบด้วย สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ปริมาณนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาลดน้อยลง นักเรียนมีพฤติกรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนมีคุณภาพ/มีทักษะอาชีพ มีทักษะการดำเนินชีวิต

ผลการพัฒนากระบวนการทัศน์การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนจำแนกตามรายประเด็น เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อย พบว่า ด้านการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตาม ประเมินผล ประเด็นการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน และให้ขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเด็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเด็นการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเด็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการทัศน์การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า มีผลที่ปรากฏกับนักเรียน ผลที่ปรากฏกับสถานศึกษา ผลที่ปรากฏกับชุมชน และผลที่ปรากฏกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ในระยะเริ่มแรกของการนำกระบวนการทัศน์การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ไปสู่การปฏิบัติ นั้น ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ โดยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและแนวปฏิบัติการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

เพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค และต้องคำนึงถึงข้อมูลนักเรียนต้องเป็นความลับ ป้องกันการบูลลี่สามารถรับข้อมูลจากผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องอย่างเข้าใจและให้ความร่วมมือ ประสานการทำงานอย่างใกล้ชิด

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ควรมีการยกย่อง เชิดชู สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นศูนย์กลางการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อการส่งต่อ และส่งเสริมนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1. ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกขั้นตอน และต้องมีการถ่ายทอด ส่งเสริม สนับสนุน หน้าที่ปรึกษาในการดำเนินงาน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนกับทุกทีมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงาน ไม่คิดว่าเป็นภาระงาน ให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รู้จักสังเกต ใช้คำถามที่เพิ่มทัศนคติทางบวก ให้และสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลนักเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วยกระบวนการ PLC กับเพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ

3. ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องเห็นความสำคัญของเด็ก ถือเป็นทรัพยากรสำคัญ เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศชาติ ต้องให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล รับฟังความคิดเห็น มีวิสัยทัศน์ร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ต่อเนื่อง นำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาให้กระบวนการมีความสอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เพื่อให้รู้ทันเข้าถึง นักเรียน ให้การช่วยเหลือตรงตามความต้องการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรมีการศึกษารูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ที่ให้ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายได้เสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป